

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України

«Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо державної підтримки культури, малого бізнесу та креативних індустрій у зв'язку з дією заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)»

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

Постановою Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 року №211 запроваджено карантинні заходи з метою протидії поширенню коронавірусу COVID-19. Також запроваджені обмежувальні заходи щодо протидії поширенню коронавірусу COVID-19 і на рівні територіальних одиниць, у тому числі встановлений режим надзвичайної ситуації у кількох областях України.

Запровадження таких заходів безпосередньо впливає на виконання державою своєї соціальної, економічної, правозахисної функцій, вводяться певні обмеження прав та свобод людини і громадянина.

Враховуючи те, що поширення коронавірусу COVID-19 відбувається у багатьох країнах світу, як наслідок стрімко знижується ділова та економічна активність, знижуються обсяги виробництва, надходження до державного та місцевих бюджетів, збільшується безробіття, зростає попит на соціально значущі товари та товари протиепідемічного призначення у тому числі і в Україні.

Отже необхідним є внесення змін до законодавства України, з метою зменшення негативного впливу поширення коронавірусу COVID-19, забезпечення виконання функцій держави.

2. Мета і шляхи її досягнення

Законопроект розроблений з метою актуалізації, вдосконалення правових відносин у багатьох сферах життєдіяльності, які зазнали змін у зв'язку із поширенням коронавірусу COVID-19.

3. Загальна характеристика та основні положення законопроекту

До основних положень законопроекту можна віднести:

1. Вводиться поняття гранту, унормовується порядок його оподаткування, креативні індустрії та заклади культури звільнятимуться від сплати ПДВ на послуги, податку на прибуток та ПДФО, що дозволить збільшити обсяг обігових коштів.

2. Запроваджується 10 відсотків по операціях з постачання на митній території України послуг туристичними операторами та туристичними агентами, іншими суб'єктами підприємницької діяльності, що надають послуги з тимчасового розміщення (проживання), харчування, екскурсійних, розважальних та інших туристичних послуг.

4. Звільняється від оподаткування прибуток, отриманий з 1 квітня по 30 червня 2020 року, з 1 липня по 30 вересня 2020 року, з 1 жовтня по 31 грудня 2020 року включно, туристичними операторами та туристичними агентами, іншими суб'єктами підприємницької діяльності, що надають послуги з тимчасового розміщення (проживання), харчування, екскурсійних, розважальних та інших туристичних послуг, суб'єктами господарювання, які провадять основну економічну діяльність за видами, що належать до креативних індустрій, затвердженими Кабінетом Міністрів України.

5. Установлюється мораторій на проведення документальних та фактичних перевірок суб'єктів господарювання, які провадять основну економічну діяльність, яка належить до креативних індустрій відповідно до вимог законодавства, на період з 18 березня по 31 грудня 2020 року.

6. Не нараховується та не сплачується за період з 1 березня по 31 березня 2020 року плата за землю (земельний податок та орендна плата за земельні ділянки державної та комунальної власності) за земельні ділянки, що перебувають у власності або користуванні, у тому числі на умовах оренди, фізичних або юридичних осіб, та використовуються ними в господарській діяльності.

7. Тимчасово, до 31 грудня 2020 року, пропонуються звільнити від оподаткування податком на додану вартість операції з постачання послуг:

з організації та проведення вистав, театральних, музичних, хореографічних постановок, циркових вистав, концертів, фестивалів, конкурсів, бенефісів, естрадних шоу, виставкових, освітніх та інших культурно-мистецьких заходів (проектів);

прокату музичних інструментів, сценічних костюмів та взуття, театрального реквізиту, туристичного та спортивного інвентарю (устаткування);

з ремонту, атрибуції творів (виробів) образотворчого і декоративно-ужиткового мистецтва, інших культурних цінностей на замовлення для юридичних та фізичних осіб;

з виготовлення та продажу, у тому числі через електронні системи продажу, репродукцій, наборів листівок, афіш, плакатів, а також сувенірних виробів, значків, виробів народних художніх промислів, декоративно-ужиткового, образотворчого мистецтва та фотомистецтва на митній території України;

з виробництва, налаштування, постачання, розповсюдження музичних інструментів, частин, механізмів та приладдя до музичних інструментів;

з розробки та постачання програмної продукції (їх компонентів) розважального характеру;

з записування звуку та записування наживо, виробництва радіопрограм, видавання музичних творів;

бібліотек, архівів і музеїв;

артистів-виконавців;

допоміжних щодо виконавського мистецтва (щодо створення та подання творів виконавського мистецтва; щодо пропагування й організування показу творів виконавського мистецтва тощо);

письменників, композиторів, скульпторів та інших митців;

дизайну (графічного, просторового, предметного, веб, одягу тощо);

фотографічних, щодо обробляння, реставрування та ретушування фотографій тощо;

з письмового художнього перекладу;

з реставрації об'єктів культурної спадщини;

спортивних шкіл, інструкторів, учителів, тренерів;

з організації, проведення та сприянні спортивних заходів;

діяльність клубів фітнесу та бодибілдінгу;

з тимчасового розміщування (проживання) (групи 55.1, 55.2, 55.3, 55.9 квед ДК 009:2010), туристичних агентств та туристичних операторів, послуги туристичних гідів (група 79.1, 79.9 квед ДК 009:2010) та інших туристичних послуг;

заклади харчування та ресторанного господарства.

8. Тимчасово, до 31 травня 2020 року встановлюється ставка оподаткування податком на додану вартість операцій з постачання комунальних послуг та електричної енергії у розмірі 10 відсотків

9. Тимчасово, до 31 грудня 2020 року, туристичний збір не нараховується та не справляється

10. Тимчасово, до 31 грудня 2020 року, не підлягає оподаткуванню податком з доходів фізичних осіб:

сума доходів, отриманих платником податку, який є працівником закладів культури, у вигляді заробітної плати та інших виплат з оплати праці (премій, надбавок тощо) за рахунок коштів Державного бюджету України;

сума доходів, отриманих платником податку, який є працівником суб'єкта господарювання (податкового агента), який протягом останніх шести місяців провадить основну економічну діяльність у сфері креативних індустрій за видами економічної діяльності, затвердженими Кабінетом Міністрів України, у вигляді заробітної плати та інших виплат з оплати праці (премій, надбавок тощо)

11. Тимчасово, на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникнення та поширення коронавірусної хвороби (COVID-19) та протягом трьох місяців після дати завершення карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України, не нараховується та не сплачується плата за землю (земельний податок та орендна плата за земельні ділянки державної та комунальної власності) за земельні ділянки, що перебувають у власності або користуванні, у тому числі на умовах оренди:

у туристичних операторів та туристичних агентів, інших суб'єктів підприємницької діяльності, що надають послуги з тимчасового розміщення (проживання), харчування, екскурсійних, розважальних та інших туристичних послуг;

у суб'єктів господарювання, які провадять основну економічну діяльність за видами, що належать до креативних індустрій, затвердженими Кабінетом Міністрів України, та використовуються ними в господарській діяльності.

При цьому, платники плати за землю (крім фізичних осіб), які відповідно до пункту 286.2 статті 286 цього Кодексу подали податкову декларацію, мають право подати уточнюючу податкову декларацію, в якій відобразити зміни податкового зобов'язання із сплати плати за землю за відповідні місяці.

12. Об'єкти нежитлової нерухомості, які перебувають у власності суб'єктів туристичної діяльності, що надають послуги тимчасового розміщення (проживання) та туристичні послуги, суб'єктів туристичної діяльності, що надають послуги тимчасового розміщення (проживання) та туристичні послуги, суб'єктів господарювання, які провадять основну економічну діяльність за видами, що належать до креативних індустрій, затвердженими Кабінетом Міністрів України, не є об'єктом оподаткування

податком на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, відповідно до статті 266 цього Кодексу у період з 1 березня по 31 грудня 2020 року

13. Суми коштів або вартість майна, перерахованих (переданих) до 31 грудня 2020 року платниками податків у вигляді пожертвувань або благодійних внесків неприбутковим організаціям, для провадження діяльності у сфері культури, які на дату перерахування (передачі) таких коштів та майна відповідали умовам, визначеним пунктом 133.4 статті 133 цього Кодексу, у повному обсязі можуть бути включені до податкової знижки у зменшення оподаткованого доходу за наслідками звітного податкового року

14. Тимчасово звільняються від нарахування, обчислення та сплати єдиного внеску особи, зазначені у пунктах 4, 5 та 5¹ частини першої статті 4 цього Закону, крім осіб, зазначених у абзаці другому цього пункту, в частині сум, що підлягають нарахуванню, обчисленню та сплаті такими особами за періоди з 1 по 31 березня та з 1 по 30 квітня 2020 року за себе.

Особи, зазначені у пунктах 4, 5 частини першої статті 4 цього Закону, які протягом останніх шести місяців провадять основну економічну діяльність у сфері креативних індустрій за видами економічної діяльності, затвердженими Кабінетом Міністрів України, звільняються від нарахування, обчислення та сплати єдиного внеску в частині сум, що підлягають нарахуванню, обчисленню та сплаті такими особами за періоди за періоди з 1 березня по 31 березня, з 1 квітня по 30 квітня, з 1 травня по 31 травня, з 1 червня по 30 червня, з 1 липня по 31 липня, з 1 серпня по 31 серпня, з 1 вересня по 30 вересня, з 1 жовтня по 31 жовтня, з 1 листопада по 30 листопада, з 1 грудня по 31 грудня 2020 року за себе.

15. Тимчасово звільняються від нарахування, обчислення та сплати єдиного внеску особи, зазначені у абзацах другому, третьому та п'ятому пункту 1 частини першої статті 4 цього Закону, які протягом останніх шести місяців провадять основну економічну діяльність за видами економічної діяльності 55.10, 55.20, 55.30, 55.90, 56.10, 56.29, 56.30, 58.11, 58.13, 58.14, 59.11-59.14, 59.20, 60.10, 60.20, 79.11, 79.12, 79.90, в частині сум, що підлягають нарахуванню, обчисленню та сплаті такими особами за періоди з 1 березня по 31 березня, з 1 квітня по 30 квітня, з 1 травня по 31 травня, з 1 червня по 30 червня, з 1 липня по 31 липня, з 1 серпня по 31 серпня, з 1 вересня по 30 вересня, з 1 жовтня по 31 жовтня, з 1 листопада по 30 листопада, з 1 грудня по 31 грудня 2020 року

16. Протягом періодів з 1 березня по 31 березня, з 1 квітня по 30 квітня, з 1 травня по 31 травня, з 1 червня по 30 червня, з 1 липня по 31 липня, з 1 серпня по 31 серпня, з 1 вересня по 30 вересня, з 1 жовтня по 31 жовтня, з 1 листопада по 30 листопада, з 1 грудня по 31 грудня 2020 року платникам єдиного внеску, які протягом останніх шести місяців провадять основну економічну діяльність за видами економічної діяльності 55.10, 55.20, 55.30, 55.90, 56.10, 56.29, 56.30, 58.11, 58.13, 58.14, 59.11-59.14, 59.20, 60.10, 60.20, 79.11, 79.12, 79.90, не нараховується пеня, а нарахована пеня за ці періоди підлягає списанню.

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

У зазначеній сфері правового регулювання діє Податковий кодекс України, Закон України «Про культуру», Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», Закон України «Про Український культурний фонд», Закон України «Про театри і театральну справу» тощо.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Очікувані втрати доходу суб'єктами господарювання в сфері культури, креативних індустрій та туризму за період з 16 березня по 1 травня 2020 року – 5,8-8,7 млрд грн (див. табл.1).

Очікувані скорочення найманих працівників в сфері культури, креативних індустрій та туризму за період з 16 березня по 1 травня 2020 року – 20 тис. осіб (2-5% від загальної кількості зайнятих в 1 млн осіб).

Очікувані скорочення кількості самозайнятих та фізичних осіб-підприємців в сфері культури, креативних індустрій та туризму за період з 16 березня по 1 травня 2020 року – 30 тис. осіб (10% від загальної кількості платників податків).

Очікувані втрати бюджету від скорочення найманих працівників, самозайнятих та фізичних осіб-підприємців – 0,4-1,2 млрд грн (з розрахунку 6 місяців виплати допомоги по безробіттю, див. табл. 2).

Очікувані додаткові витрати бюджету на державну допомогу та фінансову підтримку в сфері культури, креативних індустрій та туризму – 600 млн грн (за рахунок стабілізаційного фонду для фінансування заходів з протидії коронавірусу) (див. табл. 3).

Обсяг необхідного кредитування оборотного капіталу суб'єктів господарювання в сфері культури, креативних індустрій та туризму – 15-25 млрд грн (еквівалент 2-3 місяців втрат від обмеження надання послуг).

Кількість наданих додаткових кредитів – 30-50 тисяч (при середньому розмірі – 500 тис грн на 1 суб'єкта господарювання).

БАЛАНС ВТРАТ І ВИГОД:

Скорочення 50 тисяч робочих місць та додаткові витрати бюджету на допомогу по безробіттю – 0,4-1,2 млрд.грн., недоотримання податкових надходжень 2,9-4,4 млрд. грн (через втрати доходу суб'єктами господарювання).

Компенсація оборотного капіталу в розмірі 15-25 млрд грн дозволить зберегти робочі місця, податкові платежі та збільшить конкурентоспроможність вітчизняного бізнесу.

Таблиця 1

Очікувані втрати доходів в сфері культури, креативних індустрій та туризму (в доходах II кварталу 2019 року) (тис.грн.)

Вид діяльності	Код за КВЕД-2010	Обсяг реалізованих послуг в II кварталі 2019 року	Коефіцієнт зниження активності	Очікувані втрати доходу бізнесу за квітень-червень 2020 року	% до загальної суми втрат
Діяльність туристичних агентств, туристичних операторів, надання інших послуг із бронювання та пов'язана з цим діяльність	79	3 047 870,2	0,98	2 986 912,8	17,12
Діяльність у сфері творчості, мистецтва та розваг	90	343 135,4	0,9	308 821,9	1,77
Функціонування бібліотек, архівів, музеїв та інших	91	150 786,9	0,9	135 708,2	0,78

Вид діяльності	Код за КВЕД-2010	Обсяг реалізованих послуг в II кварталі 2019 року	Коефіцієнт зниження активності	Очікувані втрати доходу бізнесу за квітень-червень 2020 року	% до загальної суми втрат
закладів культури					
Рекламна діяльність і дослідження кон'юнктури ринку	73	9 544 911,6	0,8	7 635 929,3	43,77
Видавнича діяльність	58	1 235 716,2	0,5	617 858,1	3,54
Видання книг, періодичних видань та інша видавнича діяльність	58.1	629 637,6	0,5	314 818,8	1,80
Виробництво кіно- та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів	59	1 863 028,2	0,7	1 304 119,7	7,48
Діяльність у сфері радіомовлення та телевізійного мовлення	60	2 656 096,1	0,7	1 859 267,3	10,66
Діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщення	55.1	2 264 482,1	0,99	2 241 837,3	12,85
Спеціалізована діяльність із дизайну	74.1	56 483,0	0,7	39 538,1	0,23
РАЗОМ за квартал		21 792 147,3		17 444 811,4	100,00

Вид діяльності	Код за КВЕД-2010	Обсяг реалізованих послуг в II кварталі 2019 року	Коефіцієнт зниження активності	Очікувані втрати доходу бізнесу за квітень-червень 2020 року	% до загальної суми втрат
Разом за місяць				5 814 937,1	

Таблиця 2

Виплати допомоги по безробіттю у зв'язку із скороченнями та припиненням діяльності в сфері культури, креативних індустрій та туризму

	Кількість звільнень, припинення діяльності, осіб	Кількість звернень за допомогою по безробіттю	Мінімальна місячна допомога по безробіттю, тис.грн.	Середня місячна допомога по безробіттю	Тривалість виплат, місяців	Обсяг мінімальних виплат по безробіттю, млн.грн.	Обсяг виплат по безробіттю за середнім розміром допомоги, млн.грн.
Наймані працівники	20000	16000	1,8	4,8	6	172,8	460,8
Самозайняті	20000	16000	1,8	4,8	6	172,8	460,8
ФОПи	10000	8000	1,8	4,8	6	86,4	230,4
Разом	50000	40000				432	1152

Таблиця 3

Додаткові витрати та доходи державного бюджету внаслідок підтримки в сфері культури та кіно

Напрямок державної підтримки	Додаткові витрати, млн.грн.	Додаткові доходи*, млн. грн.
Гранти інституційної підтримки УКФ	200	102
Субсидії для кіно	400	204
Разом	600	306

Примітка: під додатковими доходами мається на увазі сплата ПДФО, ПДВ, акцизів та інших податків на споживання (середня імпліцитна ставка – 51%) з додатково отриманого доходу фізичними особами.

Основні припущення для розрахунків:

1. У разі відсутності обмежень, спричинених епідемією коронавірусу, **доходи** бізнесу в сфері культури, креативних індустрій та туризму в 2020 році **продовжували б динаміку 2019 року** і завдяки низькій інфляції були б близькі за абсолютною величиною (тобто за основу розрахунків використовуються офіційні дані за II квартал 2019 року).

2. **Втрати доходу** бізнесу за березень 2020 року порівняно з березнем 2019 року залежать від основного виду економічної діяльності (культура – 50% через припинення надання послуг, туризм – 50% через припинення надання послуг, креативні індустрії – 25% через зниження ділової активності). Втрати доходу бізнесу в квітні 2020 року становлять 99% від рівня 2019 року, а в травні – червні – становитимуть не менше 50% (креативні індустрії) – 95% (культура та туризм) через подальші обмеження провадження господарської діяльності (для креативних індустрій), масових заходів (для культури), закриття кордонів (для зовнішнього туризму) та втрати купівельної спроможності населення (для культури та внутрішнього туризму).

3. **80%** офіційно **найманих працівників** в сфері культури, креативних індустрій та туризму після звільнення **звернуться** до Державної служби зайнятості та отримають **допомогу по безробіттю**. Враховуючи затяжний характер економічної кризи (особливо профільних галузях економіки), виплати таким громадянам триватимуть щонайменше 6 місяців. Для спрощення розрахунків використаємо мінімальний обсяг державної допомоги по безробіттю – 1800 грн./місяць на особу.

4. Враховуючи низький рівень середньої зарплати в сфері культури, креативних індустрій та туризму, усі **100%** отриманих **доходів найманих працівників спрямовуються на споживання**, а 100% отриманого доходу фізичних-осіб підприємців та самозайнятих – в проміжне та кінцеве споживання (тобто впродовж березня-червня 2020 року заощадження не плануються).

5. Враховуючи середній рівень імпліцитної ставки оподаткування на працю (ПДФО та військовий збір - 18%) та споживання (ПДВ, акциз та інші непрямі податки - 33%), **середня імпліцитна ставка оподаткування на отриманий дохід найманих працівників складає 51%** (тобто з 1000 грн. отриманого доходу/соціальної допомоги (за умови спрямування 0% з них на заощадження) повертаються до Зведеного бюджету України через податки - 510 грн.).

6. Вплив обмежень необхідно розділити на прямий та опосередкований (див. табл.3):

- прямий ефект стосується різкого і повного скорочення виробництва та споживання послуг та продуктів в сфері культури, креативних індустрій та туризму, які не можна надавати в режимі он-лайн, понесення витрат (фактично – збитків) суб'єктами господарювання в рамках чинних контрактів, у т.ч. з повернення коштів споживачам за ненадані послуги та продукти; направлення найманих працівників у відпустку без збереження заробітної плати, скорочення податкових надходжень;

- непрямий ефект стосується зниження ділової активності та інвестицій, зростання безробіття й соціальних виплат та тінізації економіки, згорання бізнес-ланцюжків та переведення бізнес-процесів в цифровий формат (он-лайн), зниження фіскального балансу та звуження приватного сектору економіки.

7. В короткостроковій перспективі обмеження споживання «не обов'язкових» послуг та продуктів дозволяє переорієнтувати попит на споживання товарів та послуг першої необхідності (що компенсуватиме бюджетні надходження та зберігатиме зайнятість в ключових галузях економіки), частково збільшити заощадження (у т.ч. за рахунок призупинення інвестицій). Тобто протягом березня-квітня 2020 року скорочення попиту на продукти та послуги культури, креативних індустрій та туризму перерозподілятимуться на споживання інших товарів та послуг (75%) та на заощадження (25%). Разом з тим, 36% [опитаних](#) зазначили, що їх заощаджень вже не вистачає чи вистачить до кінця квітня, а ще 16% - зможуть витратити заощадження до кінця травня.

Таблиця 4

Основні впливи та ефекти на галузі культури, креативних індустрій та туризму, спричинені обмеженнями від епідемії коронавірусу COVID-19

Напрямок впливу	Прямий ефект	Непрямий ефект	Наслідки 1 порядку	Наслідки 2 порядку	Кумулятивний ефект
Ділова активність – скорочення доходу та прибутку	Повернення коштів споживачам при фактично понесених витратах	Зниження ділової активності на тлі фіксації збитків. Перехід бізнесу в	Скорочення експорту та імпорту. Скасування інвестиційних проектів.	Згорання суміжних бізнесів-постачальників – ланцюгове скорочення доданої	Скорочення обігового капіталу бізнесу та заощаджень домогосподарств. Трансформація бізнес-ланцюжків.

	(бухгалтерські збитки)	неформальну економіку	Зміна структури галузей.	вартості в сфері послуг.	Тінізація економіки
Зайнятість – скорочення зайнятості та продуктивності праці	Вимушені простої, відпустка за власний рахунок	Скорочення доходів найманих працівників, витрачання заощаджень	Тимчасові простої та/або звільнення персоналу, Звуження приватного сектору.	Скорочення попиту, втрата кваліфікації працездатним населенням. Зростання аутсорсингу.	Втрата конкурентоспроможності, зростання бідності та нерівності.
Ціни	Зростання цін на продукти та послуги	Зростання цінової волатильності	Переведення надання послуг в цифровий формат, діджиталізація бізнесу (здешевлює продукт)	Зростання частки споживання он-лайн – цифрових продуктів та послуг	Інфляція витратків. Зміна бізнес-моделей (діджиталізація). Падіння цін на продукти та послуги в довгостроковій перспективі
Бюджет і податки	Скорочення податкових надходжень (єдиного податку, податку на прибуток, ПДВ)	Зростання соціальних виплат (допомоги по безробіттю)	Зниження фіскальної стійкості місцевих бюджетів – зростання міжбюджетних трансфертів	Зростання дефіциту бюджету.	Зростання обслуговування державного боргу.

6. Прогнозовані соціально-економічні та інші наслідки прийняття законопроекту

Прийняття цього законопроекту дозволить забезпечити вжиття необхідних заходів для підтримки сфер життєдіяльності людини і громадянина та забезпечення належного виконання функцій держави, нейтралізації негативних наслідків зниження ділової та економічної активності в Україні та світі, які пов'язані із поширенням коронавірусної інфекції COVID-19.

Народні депутати України

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: Ткаченко Олександр Владиславович
Сертифікат: 58E2D9E7F900307B040000021CE2E00C9338200
Дійсний до: 11.03.2022 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
№ 9д9/1-2020/34088 від 22.04.2020

62600